

OPONENTSKÝ POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

Žiadateľ o habilitačné konanie: PhDr. Václav Soukup, CSc.

Názov habilitačnej práce: Geneze človeka a kultury

Študijný odbor: 3.1.2. kulturológia

Oponent/ ka: prof. PhDr. Viera Gažová, PhD., FiFUK v Bratislave, Katedra kulturológie

A) Aktuálnosť zvolenej témy:

Problematika genézy človeka a jeho kultúry je pertraktovaná v prírodných i spoločenských vedách od vzniku inštitucionalizovaného vedeckého bádania, čo jej však vôbec neuberá na aktuálnosti, ale práve naopak. Význam tejto problematiky sa znovu potvrdzuje pri každom novom objave ale i pri nových možných interpretáciách zistených skutočností, resp. pri zvolení nových metodologických nástrojov. Ako zdôrazňuje samotný autor práca si nečiní nárok na úplné a vyčerpávajúce spracovanie danej problematiky, je však relevantnou výpoveďou o aktuálnych podobách zvolenej témy a jej vedeckej reflexie.

B) Cieľ a štruktúra práce:

Predmetom a cieľom predkladanej habilitačnej práce je *antropologická analýza a biokulturologická interpretace vzniku ľudského rodu a evoluce kultury*, pričom pojem kultúra je v texte používaný v širokém antropologickém význame jako označení třídy nadbiologicky vytvořených věcí a jevů vystupujících v podobě artefaktů, sociokulturních regulativů a idejí, které jsou sdíleny a předávány členy lidské společnosti v čase a prostoru (s.5). Tomuto zámeru podriaďuje autor štruktúru svojej práce, pričom vychádza zo základných explanačných aspektov až po špecifické, úzko orientované témy vo vzťahu k sledovanej problematike. Dielo je rozložené do troch kapitol, z ktorých prvé dve vlastne dokladajú autorom deklarovanej ústrednej hypotézy, ktorá zásadným spôsobom ovplyvnila koncepciu predloženého habilitačného spisu: *že výzkum evoluce člověka již několik desetiletí není pouze doménou paleoantropologie* (s.6) a hoci je exkurz do dejín paleoantropológie nevyhnutný autor nám predkladá vlastnú interpretáciu priebehu antropogenézy. Jeho snahou je (1) *přispět k vybudování metodologické a teoretické báze umožňující integraci přírodních a společenských věd z biokulturologické perspektivy*, (2) *aplikovat biokulturologický přístup na problematiku výukumu a interpretace průběhu antropogeneze*, (3) *rekonstruovat evoluci člověka a kultury v mezioborové perspektivě paleoantropologie, archeologie, etologie, primatologie a genetiky* (s.9). Najrozsiahljšia je tretia kapitola (cca 378 strán), ktorej názov je identický s názvom celého habilitačného spisu: *Geneze človeka a kultury*, s podtitulom *Biologická a kulturní*

evoluce. Autor tu minucióznym spôsobom sprevádza čitateľa dobrodružstvom antropogenézy a emergencie kultúry. Interdisciplinárny, resp. skôr transdisciplinárny prístup vyžaduje nesmiernu zaujatosť predmetom výskumu, veľkorysosť k možným (a žiaľ, v ostatnom storočí pomerne častým) prejavom monodisciplinárneho egoizmu a dostatočný vedecký nadhľad nad prehliadajúcim vzťahom k spoločenským vedám. Informačne nasýtená predložená práca, elegantne spracovaná ústredná téma i funkčné prezentovanie dielčích problémov nápadne pripomína Deleuzov pojem rhizomu, ktorý je bázou celej neskoršej kultúry. V. Soukup rozvinul svoju tému do zložitého a pritom logicky usporiadaného systému, ktorého organické súčasti – hlavný koreň i odtenky predstavujú organizmus s vnútornými zákonitosťami a naplnenými i nenaplnenými perspektívami. Biokulturológia, ktorú autor v tomto i ďalších svojich dielach chápe ako *výzkumnou perspektivu usilujúcu o interdisciplinárni propojení empirických přírodovědných dat při rekonstrukci biologické a kulturní evoluce lidského rodu*“ a „*typ teoretické explanace založený na společenskovědní, zejména kulturologické interpretaci poznatků přírodních věd o člověku*“ sa ukázala ako šťastná voľba.

Celkovo je dielo konzistentným spracovaním rôznych výskumných prístupov, adekvátne štrukturovaným spôsobom ukazuje jednotlivé, podľa autora významovo podstatné oblasti empirických analýz, systematicky rozpracováva relevantné témy a oblasti aby vyťažil pre výskumnú prax v našich podmienkach to, čo je užitočné, aktuálne, resp. aktuálne uplatniteľné a podnetné. V súvislosti s uvedeným sú inšpiratívne v celej práci permanentne prítomné stopy autorovej spolupráce s množstvom vedcov z domáceho prostredia, ale i s poprednými zahraničnými odborníkmi z oblasti archeológie, či paleoantropológie.

Habilitant sa tiež konfrontoval s naozaj neobyčajným množstvom materiálu, ktorý sa mu však koncepcne podarilo uchopiť na mimoriadnej úrovni. Svoj výklad usporiadal na báze kulturologického inštrumentária vyváženým spôsobom pomeriavaného nástrojmi prírodných vied. Možno teda konštatovať, že deklarovaný cieľ práce je úspešne naplnený.

C) Metódy spracovania

V predkladanom texte habilitačnej práce postupuje autor podľa zásad vedeckého zmocnenia sa zvolenej problematiky. Habilitačná práca je spracovaná prevažne deskriptívne a analyticky, bez rezignácie na komparatívny a kritický, resp. hodnotiaci postoj. Deskripcia je detailná, analýza je prehľadná a obsažná, spracované dáta majú výpovednú hodnotu k cieľom habilitačnej práce a výsledky získané takýmto spracovaním vyúsťujú do adekvátnej syntézy.

D) K výsledkom habilitačnej práce a prínosu pre ďalší rozvoj

Výsledky habilitačnej práce, podobne ako aj výsledky ďalších početných prác habilitanta sú

neodškriepiteľným prínosom pre aktuálne podoby teoretickej reflexie skúmanej problematiky. Autor podáva analytický prehľad o stave riešení daného problému vo vedeckom skúmaní, obohacuje súdobú spisbu o potrebný spoločenskovedný rozmer. Za jeden z najvýznamnejších prínosov práce možno považovať sprostredkovanie, zhrnutie a systematizáciu poznatkov týkajúcich sa genézy človeka a kultúry na báze habilitantom vytvoreného noetického modelu biokulturológie ako nástroja popisu, analýzy a interpretácie empirických dát, ktoré pri skúmaní evolúcie nazhromaždili prírodné vedy. Považujem v tejto súvislosti za dôležité zdôrazniť, že autorov doslova encyklopedický záber dielo priam predurčuje i pre didaktické využitie.

Záverečné hodnotenie

Komplexne habilitačnú prácu posudzujem pozitívne, je prínosom do kulturologického diskurzu, uceleným a systematickým spôsobom sleduje možnosti teoretického skúmania, podmienky a konkrétne metodologické nástroje realizácie výskumov užitočné pre výskumnú prax. Z tohto pohľadu habilitant preukázal svoju erudovanosť, profesnú kompetentnosť, široký problémový nadhľad v svetovom odbornom zábere, ale aj „cit pre mieru“, pre formulovanie možných odborných stanovísk. Dôležité a inšpiratívne posolstvo prináša snaha o integráciu zahraničných konceptov s domácim výskumom, čo je v posudzovanom diele zachytené pomerne uceleným spôsobom.

Záver

Habilitačná práca PhDr. Václava Soukupa, CSc. splňa všetky obsahové i formálne náležitosti habilitačného spisu. Na základe vyššie uvedených údajov odporúčam - aby po úspešnom habilitačnom konaní bol podaný návrh na udelenie vedecko – pedagogického titulu

d o c e n t

v odbore 3.1.2 . kulturológia.

Bratislava, 28. 12. 2013

prof. PhDr. Viera Gažová, PhD.